

TRẦN THỊ TỔ OANH

MODULE TH

37

**NHỮNG VẤN ĐỀ CHUNG
VỀ TỔ CHỨC HOẠT ĐỘNG
GIÁO DỤC NGOÀI GIỜ LÊN LỚP
Ở TRƯỜNG TIỂU HỌC**

A. GIỚI THIỆU TỔNG QUAN

Hoạt động giáo dục ngoài giờ lên lớp (HĐGDNGLL) là một phần quan trọng của chương trình giáo dục tiểu học. HĐGDNGLL là cách thức quan trọng gắn kết các hoạt động dạy học, giữa các môn học, giữa học và hành, giữa nhà trường và xã hội. Vì vậy việc hiểu nội dung và các phương thức tổ chức HĐGDNGLL giữ một vị trí quan trọng trong quá trình đào tạo và bồi dưỡng giáo viên (GV).

Module này sẽ làm rõ mục tiêu, yêu cầu, quan điểm khi xây dựng và tổ chức HĐGDNGLL, tầm quan trọng của HĐGDNGLL. Module cũng giúp học viên có cách nhìn khái quát về tình hình tổ chức HĐGDNGLL ở tiểu học hiện nay.

Module giúp học viên biết cách tổ chức, quản lý và đánh giá hiệu quả HĐGDNGLL, biết cách thiết lập các mối quan hệ giữa các yếu tố trong hoạt động, biết xác định và tạo lập các điều kiện cần có đảm bảo thực hiện thành công HĐGDNGLL trong lớp và trong trường tiểu học.

Học viên biết được vị trí và nhiệm vụ của các thành viên nhà trường trong quá trình tổ chức HĐGDNGLL, mối quan hệ phụ thuộc và mức độ độc lập của từng thành viên và tổ chức trong nhà trường (ban giám hiệu, GV, hội phụ huynh học sinh (HS), Đội Thiếu niên Tiền phong Hồ Chí Minh...) và ngoài nhà trường.

Module gồm các hoạt động sau:

1. Tìm hiểu những vấn đề cơ bản của HĐGDNGLL.
2. Tìm hiểu tình hình tổ chức HĐGDNGLL ở tiểu học hiện nay.
3. Tìm hiểu các yêu cầu khi tổ chức HĐGDNGLL.

B. MỤC TIÊU

- Hiểu rõ về mục tiêu, nguyên tắc, yêu cầu, tầm quan trọng của HĐGDNGLL ở tiểu học.
- Biết được tình hình tổ chức HĐGDNGLL ở tiểu học hiện nay.
- Biết cách tổ chức hiệu quả HĐGDNGLL.

C. NỘI DUNG

Hoạt động 1: Tìm hiểu những vấn đề cơ bản của hoạt động giáo dục ngoài giờ lên lớp ở tiểu học

1. NHIỆM VỤ

Bạn đã tổ chức HĐGDNGLL cho HS, đã đọc những tài liệu về HĐGDNGLL, hãy nhớ lại và viết ra những suy nghĩ, hiểu biết của mình về:

- **Khái niệm HĐGDNGLL:**

- **Mối quan hệ giữa HĐGDNGLL với dạy học các môn học trên lớp:**

- **Mục tiêu của HĐGDNGLL:**

- Tầm quan trọng của HĐGDNGLL:

2. THÔNG TIN PHẢN HỒI

a) Quan niệm về hoạt động giáo dục ngoài giờ lên lớp ở cấp Tiểu học

Hoạt động giáo dục được quy định cụ thể trong Điều lệ trường tiểu học ban hành kèm theo Thông tư số 41/2010/TT-BGDĐT ngày 30 tháng 12 năm 2010 của Bộ Giáo dục và Đào tạo, tại Điều 29 đã chỉ rõ: “Hoạt động giáo dục bao gồm hoạt động trên lớp và hoạt động ngoài giờ lên lớp nhằm rèn luyện đạo đức, phát triển năng lực, bồi dưỡng năng khiếu, giúp đỡ HS yếu kém phù hợp đặc điểm tâm lí, sinh lí lứa tuổi HS tiểu học. Hoạt động giáo dục trong lớp được tiến hành thông qua việc dạy học các

môn học bắt buộc và tự chọn trong Chương trình giáo dục phổ thông cấp Tiểu học do Bộ trưởng Bộ Giáo dục và Đào tạo ban hành. HĐGDNGLL bao gồm hoạt động ngoại khoá, hoạt động vui chơi, thể dục thể thao, tham quan du lịch, giao lưu văn hoá; hoạt động bảo vệ môi trường; lao động công ích và các hoạt động xã hội khác”.

Theo Chương trình giáo dục phổ thông, HĐGDNGLL, ban hành kèm theo Quyết định số 16/2006/QĐ-BGDĐT ngày 05 tháng 5 năm 2006 của Bộ trưởng Bộ Giáo dục và Đào tạo, là những hoạt động giáo dục được tổ chức ngoài giờ học các môn văn hoá, là một chương trình thống nhất hữu cơ với hoạt động dạy học, tạo điều kiện gắn lí thuyết với thực hành, thống nhất giữa nhận thức và hành động, góp phần quan trọng vào sự hình thành và phát triển nhân cách toàn diện của HS trong giai đoạn hiện nay.

HĐGDNGLL tạo cơ hội cho HS được tham gia vào đời sống cộng đồng, bước đầu vận dụng những kiến thức đã học vào trong cuộc sống thực tiễn, được thực hành, trải nghiệm trong các tình huống của cuộc sống, bước đầu phát triển ở HS các kĩ năng sống cần thiết, phù hợp với lứa tuổi. Yếu tố chính của HĐGDNGLL là thời gian thực hiện diễn ra ngoài khoảng quy định của Chương trình.

HĐGDNGLL bao gồm hoạt động ngoại khoá, hoạt động vui chơi, thể dục thể thao, tham quan du lịch, giao lưu văn hoá; hoạt động bảo vệ môi trường; lao động công ích và các hoạt động xã hội khác.

Cùng với dạy học ở trên lớp, HĐGDNGLL là một bộ phận rất quan trọng và vô cùng cần thiết trong toàn bộ quá trình dạy học – giáo dục ở nhà trường phổ thông nói chung và của trường tiểu học nói riêng. Hai bộ phận này gắn bó, hỗ trợ với nhau trong quá trình giáo dục. Hiện nay, HĐGDNGLL được quy định 4 tiết/1 tháng và được hướng dẫn thực hiện về nội dung theo kế hoạch từ Bộ Giáo dục và Đào tạo, sở giáo dục và đào tạo và phòng giáo dục và đào tạo.

Có cách gọi HĐGDNGLL như hoạt động ngoại khoá (Extracurricular Activities). Hoạt động ngoài giờ lên lớp (After School Activities) là các hoạt động sau giờ học chính khoá, thường theo năng khiếu, sở thích, tự chọn: ca, múa, nhạc, kịch, thể thao... và có thể thuộc hay không thuộc nội dung môn học.

Hoạt động ngoại khoá chính là hoạt động học tập nằm ngoài chương trình chính khoá, gọi là ngoại khoá. Ngoại khoá là các hoạt động xã hội,

tham gia các câu lạc bộ, các dự án với các nội dung đa dạng, phong phú, chủ yếu hình thành kĩ năng sống trong các lĩnh vực khác nhau cho HS.

Nếu theo tiêu chí địa điểm thì có hoạt động giáo dục trong trường và ngoài trường, ngoài trời (Outdoor Activities). Hoạt động ngoài trời có thể là hoạt động ngoại khoá, có thể là hoạt động chính khoá. Đó là những hoạt động trực tiếp với tự nhiên để thưởng thức thiên nhiên, giảm căng thẳng, học cách vượt qua những khó khăn trở ngại, thúc đẩy việc hình thành nhân cách và các mối quan hệ xã hội, hình thành mối quan hệ thân thiết với tự nhiên.

HĐGDNGLL là chương trình có thời gian bắt buộc cho mọi đối tượng HS (quy định của Bộ Giáo dục và Đào tạo) và có nội dung tự chọn (tự chọn với HS, với nhà trường và với cả địa phương). Hoạt động khi được nhà trường chọn chung cho mọi đối tượng HS thì với HS của trường đó là bắt buộc. Nhà trường có thể chọn những hoạt động phù hợp với điều kiện GV, cơ sở vật chất, đặc điểm văn hoá vùng miền. HS có thể chọn nhiều hoạt động nhưng ở các thời điểm khác nhau, mang tính cá thể hoá cao.

Do đặc thù của HĐGDNGLL nên trong quá trình thực hiện chương trình, có thể vận dụng một cách linh hoạt các nội dung và hình thức hoạt động theo vùng miền và đối tượng HS, với điều kiện, hoàn cảnh của nhà trường, địa phương. Có như vậy, hoạt động của HS mới gắn được với thực tiễn cuộc sống và HĐGDNGLL mới mang lại hiệu quả giáo dục thiết thực.

b) Mục tiêu của hoạt động giáo dục ngoài giờ lên lớp ở cấp Tiểu học

- Tạo cơ hội cho HS được tham gia vào đời sống cộng đồng, bước đầu vận dụng những kiến thức đã học vào trong cuộc sống thực tiễn.
- Tạo cơ hội cho HS được thực hành, trải nghiệm, được rèn luyện những kĩ năng sống thực trong các tình huống của cuộc sống thực, bước đầu phát triển ở HS các kĩ năng sống cần thiết cho các lĩnh vực của cuộc sống hằng ngày, phù hợp với lứa tuổi.
- Phát triển năng khiếu của HS trong một số lĩnh vực nghệ thuật, thể thao, phát triển tình cảm đạo đức của con người với con người và thế giới xung quanh, giáo dục một lối sống lành mạnh, tiết kiệm, chia sẻ, tự chủ, có văn hoá.
- Rèn luyện kĩ năng: HĐGDNGLL là sự tiếp nối các hoạt động dạy – học, là con đường gắn liền với thực tiễn, tạo nên sự thống nhất giữa nhận thức và hành động của HS.

- Về kiến thức:
 - + Góp phần củng cố, mở rộng và khắc sâu kiến thức đã được học trong giờ học các môn văn hoá;
 - + Nâng cao hiểu biết về các lĩnh vực của đời sống xã hội, về những giá trị truyền thống của dân tộc; tiếp thu những giá trị tốt đẹp của nhân loại và của thời đại;
 - + Hiểu được một số quyền trong Công ước Liên hợp quốc về Quyền trẻ em.
- Về kĩ năng:
 - + Có các kĩ năng cơ bản theo mục tiêu giáo dục của cấp học, góp phần hình thành những năng lực chủ yếu như: năng lực tự hoàn thiện, năng lực thích ứng, năng lực hợp tác, năng lực giao tiếp, ứng xử...
 - + Có lối sống phù hợp với các giá trị xã hội.
- Về thái độ:
 - + Có ý thức trách nhiệm đối với bản thân, gia đình và xã hội; có ý thức lựa chọn nghề nghiệp trong tương lai;
 - + Có hứng thú và nhu cầu tham gia các hoạt động chung;
 - + Có tình cảm đạo đức trong sáng, biết trân trọng cái tốt, cái đẹp;
 - + Tích cực, chủ động và linh hoạt trong các hoạt động tập thể.

c) Tầm quan trọng của hoạt động giáo dục ngoài giờ lên lớp ở cấp Tiểu học

Luật Giáo dục năm 2005 đã xác định: Mục tiêu của giáo dục phổ thông là giúp HS phát triển toàn diện về đạo đức, trí tuệ, thể chất, thẩm mỹ và các kĩ năng cơ bản; phát triển năng lực cá nhân, tính năng động và sáng tạo; hình thành nhân cách con người Việt Nam xã hội chủ nghĩa; xây dựng tư cách và trách nhiệm công dân; chuẩn bị cho HS tiếp tục học lên hoặc đi vào cuộc sống lao động, tham gia xây dựng và bảo vệ Tổ quốc.

Như vậy, mục tiêu của giáo dục phổ thông chủ yếu là trang bị những năng lực cần thiết cho HS, đặc biệt là năng lực hành động, năng lực thực tiễn. Phương pháp giáo dục phổ thông cũng đã được đổi mới theo hướng “phát huy tính tích cực, tự giác, chủ động, sáng tạo của HS; phù hợp với đặc điểm của từng lớp học, môn học; bồi dưỡng phương pháp tự học, khả năng làm việc theo nhóm; rèn luyện kĩ năng vận dụng kiến thức vào thực tiễn; tác động đến tình cảm, đem lại niềm vui, hứng thú học tập cho học sinh” (Luật Giáo dục).

HĐGDNGLL rất quan trọng, vì:

- Là nơi thể nghiệm, vận dụng và củng cố tri thức.
- Là cơ hội để HS tự bộc lộ nhân cách toàn vẹn, từ đó tự khẳng định vị trí của mình.
- Là môi trường nuôi dưỡng và phát triển tính chủ thể cho HS: chủ động, tích cực, độc lập và sáng tạo.
- Là dịp tốt để thu hút cả ba lực lượng giáo dục cùng tham gia giáo dục.

HĐGDNGLL mang tính chất linh hoạt, có tính mở, khác với các môn học văn hoá phải chịu sự chi phối chặt chẽ về thời điểm, thời lượng, tài liệu học tập, về quy mô tổ chức dạy học, về nội dung dạy học. HĐGDNGLL có thể tổ chức vào những thời điểm khác nhau trong năm học, với thời lượng thời gian linh hoạt từ vài chục phút cho đến hàng tháng. HĐGDNGLL có thể tổ chức theo những quy mô khác nhau như theo nhóm, theo lớp, theo khối lớp hoặc theo trường, liên trường, liên quận, thành phố hoặc toàn quốc. HĐGDNGLL có thể tổ chức theo các hình thức đa dạng khác nhau như chiến dịch, hội chợ, tham quan, dã ngoại, hội diễn văn nghệ... có thể sử dụng tư liệu từ nhiều nguồn khác nhau như từ sách báo, từ mạng internet... có nội dung hoạt động khác nhau.

HĐGDNGLL có nội dung mang tính tích hợp cao của các môn học, nhiều lĩnh vực khoa học và đời sống thực tiễn. Vì thế nội dung giáo dục của HĐGDNGLL gần gũi với cuộc sống hơn, thiết thực hơn, giúp các em có cơ hội nhìn cuộc sống từ các góc độ khác nhau, đáp ứng nhu cầu của các em, có cơ hội lĩnh hội và ứng dụng các nội dung giáo dục vào trong thực tiễn cuộc sống.

HĐGDNGLL giúp các em phát triển các kĩ năng, thái độ và hành vi tích cực, phát triển năng lực thích ứng rất cần thiết cho con người trong xã hội hiện đại. Các em được thể hiện, được bộc lộ, tự khẳng định bản thân, được giao lưu, học hỏi bạn bè. Các em được phát triển những kĩ năng sống, những phẩm chất tích cực, những giá trị tốt đẹp như: tinh thần đồng đội, khả năng hợp tác, tinh thần trách nhiệm, lòng nhân ái, tư duy phê phán.

HĐGDNGLL còn tạo điều kiện để HS được tham gia, được hội nhập vào cuộc sống thực tiễn của địa phương, của cộng đồng, của đất nước hay khu vực mình sinh sống. HĐGDNGLL tạo ra hứng thú, lòng nhiệt tình, sự quan tâm của HS với các hoạt động mang tính cộng đồng.

Các hình thức đa dạng của HĐGDNGLL giúp cho việc chuyển tải các nội dung giáo dục tới HS một cách nhẹ nhàng, hấp dẫn. HĐGDNGLL không bị bó hẹp về thời gian, về không gian, quy mô tổ chức... như hoạt động dạy học các môn văn hoá nên có những lợi thế riêng trong việc chuyển tải nội dung giáo dục đến HS. Nhờ các hình thức hoạt động đa dạng, phong phú, việc giáo dục HS được thực hiện một cách tự nhiên, sinh động, không gò bó và khô cứng, phù hợp với đặc điểm tâm sinh lý cũng như nhu cầu, nguyện vọng của HS. Trong quá trình thiết kế, tổ chức, đánh giá các HĐGDNGLL, cả GV lẫn HS đều có cơ hội để thể hiện sự sáng tạo, chủ động, linh hoạt của mình, làm tăng thêm tính hấp dẫn độc đáo của các loại hình hoạt động.

HĐGDNGLL có khả năng phối hợp, liên kết nhiều lực lượng giáo dục trong và ngoài nhà trường như ban giám hiệu, tổng phụ trách, GV, chính quyền địa phương, các nhà khoa học, các nhà hoạt động xã hội... Vì thế, đã tạo điều kiện cho HS lĩnh hội các nội dung giáo dục bằng nhiều kênh khác nhau, với nhiều cách tiếp cận khác nhau, làm tăng tính hấp dẫn, đa dạng và hiệu quả giáo dục. Ví dụ:

Những lực lượng tham gia hoạt động tham quan doanh trại quân đội:

- Ban giám hiệu;
- Tổng phụ trách Đội;
- GV chủ nhiệm;
- Các chú bộ đội;
- Phụ huynh HS;
- Lái xe du lịch.

Những lực lượng tham gia *Ngày hội những mặt nước trong xanh*:

- Ban giám hiệu;
- Tổng phụ trách Đội;
- GV chủ nhiệm;
- Ban quản lý công viên/hồ;
- Công ty công viên và môi trường;
- Công ty quản lý đường thủy.
- Các bác công nhân môi trường;
- Các nhà khoa học (đại học, viện nghiên cứu) về môi trường;

- Phụ huynh HS;
- Lái xe du lịch.

Hoạt động giáo dục chỉ thật sự có hiệu quả trong giáo dục khi chúng được thiết kế và tổ chức như một dạng dạy học hợp tác. Hoạt động giáo dục tuân theo các nguyên tắc của dạy học hợp tác, thực hiện theo các bước của dạy học hợp tác.

3. ĐÁNH GIÁ

Câu hỏi 1: Thế nào là HĐGDNGLL?

Câu hỏi 2: HĐGDNGLL có những mục tiêu nào?

Câu hỏi 3: HĐGDNGLL có tầm quan trọng như thế nào trong giáo dục ở tiểu học?

BÀI TẬP

1) Bạn hãy đánh dấu x vào các ☐ chỉ HĐGDNGLL:

- ☐ Tham quan di tích lịch sử.
- ☐ Chiến dịch bảo vệ môi trường.
- ☐ Viết báo tường.
- ☐ Trò chơi trong giờ thể dục.
- ☐ Giờ sinh hoạt đội.
- ☐ Tìm hiểu lịch sử thành phố trong giờ khoa học.
- ☐ Đi thăm các gia đình có công với cách mạng.

2) Bạn hãy liệt kê những lực lượng tham gia hoạt động giáo dục an toàn giao thông cho HS.

Hoạt động 2: Tìm hiểu tình hình tổ chức hoạt động giáo dục ngoài giờ lên lớp ở tiểu học hiện nay

1. NHIỆM VỤ

Bạn đã từng tổ chức HĐGDNGLL cho HS, đã đọc các văn bản tài liệu về HĐGDNGLL, hãy nhớ lại và viết ra ngắn gọn lý luận và thực trạng tổ chức HĐGDNGLL ở tiểu học hiện nay.